

3: Profily nejčetnějších státních občanství cizinců v ČR

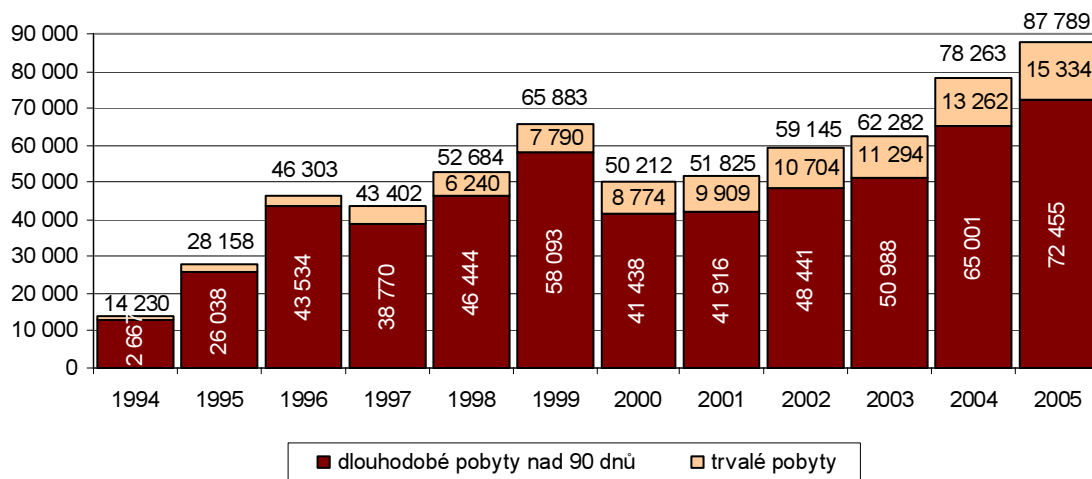
3.1. Cizinci se státním občanstvím Ukrajiny

Počty bydlících cizinců

Cizinci s ukrajinským občanstvím patřili během celého období let 1994-2005 mezi tři (v roce 1994), resp. dvě nejčetnější občanství cizinců v ČR (ve všech ostatních letech). O první pozici v pořadí četností se dělili výhradně s cizinci se státním občanstvím Slovenska. Nejnižší podíl na všech cizincích byl u těchto osob zaznamenán hned na počátku období, v roce 1994, kdy cizinci s ukrajinským občanstvím představovali 14 % všech bydlících cizinců v ČR. Od roku 1995 podíl občanů Ukrajiny na všech cizincích v ČR postupně vzrůstal z hodnot okolo 20 % až na více než 30 % všech bydlících cizinců v letech 2004 a 2005.

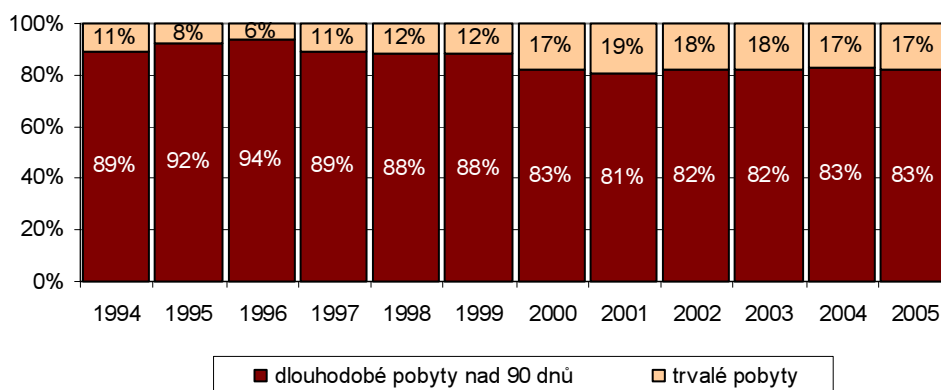
Vývoj počtu cizinců s ukrajinským státním občanstvím mezi roky 1994-2005 lze rozdělit do třech vzestupných fází. První fáze započala rokem 1994 a byla ukončena o dva roky později, v roce 1996. Během tohoto období počet evidovaných občanů Ukrajiny vzrostl více jak třikrát, a to na 46 000 osob. Po mírném poklesu počtu cizinců s ukrajinským občanstvím v roce 1997 následovala druhá vzestupná fáze ukončená rokem 1999. V roce 2000 počet těchto osob poklesl o více než 15 tisíc (oproti roku předchozímu), k 1. 1. 2000 Cizinecká policie ČR evidovala 50 000 cizinců s ukrajinským občanstvím (k 1. 1. 2000 vzešel v platnost nový zákon o pobytu cizinců; zák. 326/1999 Sb.). Od roku 2000 pak docházelo k postupnému nárůstu těchto osob, a to až na téměř 88 000 osob v roce 2005 (k 31. 12.).

Graf 24: Cizinci s občanstvím Ukrajiny v letech 1994-2005 (k 31.12.)
(Pramen: ŘS CPP MV ČR)

Počet osob s trvalým pobytem u občanů Ukrajiny byl po celé sledované období v porovnání s ostatními čteněji zastoupenými státními občanstvími relativně nízký. V roce 1994 mělo trvalý pobyt pouhých 11 % všech občanů Ukrajiny, tento podíl ještě dále klesal na 6 % v roce 1996. Mezi roky 1997 a 1999 mělo trvalý pobyt 11-12 % všech evidovaných cizinců s ukrajinským občanstvím, v dalších letech pak 17-19 % těchto osob. V roce 2005 pak trvalý pobyt mělo 17 % všech občanů Ukrajiny (přibližně 15 000 osob).

Graf 25: Poměr mezi dlouhodobými a trvalými typy pobytů u cizinců s ukrajinským občanstvím - v letech 1994- 2005 (k 31.12.)
(Pramen: ŘS CPP MV ČR)

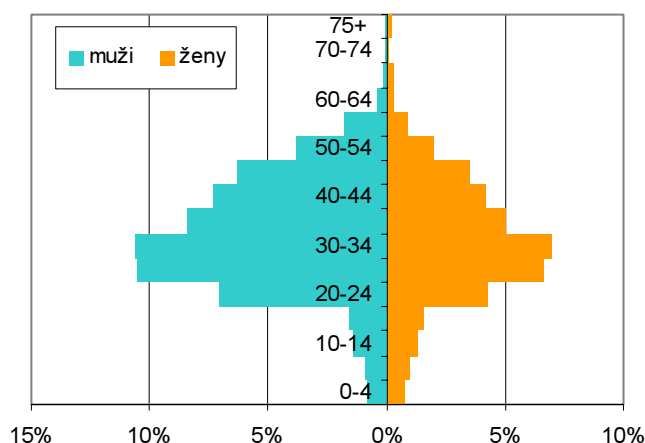
Rozložení na mapě ČR

Nejvíce, tj. 35 % všech cizinců ukrajinského občanství bylo evidováno v Praze, dalších 14 % těchto osob v kraji Středočeském. Mezi regiony s vyšším podílem občanů Ukrajiny patřil ještě kraj Jihomoravský, v němž bydlelo 11 % všech cizinců tohoto státního občanství a kraj Ústecký se 7 % těchto osob. Více jak 5 % všech občanů Ukrajiny bylo zaznamenáno ještě v kraji Plzeňském. (Údaje k 31. 12. 2005) (viz. mapa 3).

Věková struktura

Pro cizince s ukrajinským občanstvím byla typická výrazná dominance osob v produktivním věku (15-64 let), a to podobně jako pro cizince se slovenským či polským občanstvím (na rozdíl od cizinců s občanstvím vietnamským či ruským). V produktivním věku se nacházelo 93 % všech občanů Ukrajiny, ve věku do 14 let (včetně) pak 6 % osob, zbylé 1 % osob bylo starších 65 let. Nejsilněji byla zastoupena věková skupina 25-34 let, v níž se nacházelo 35 % všech občanů Ukrajiny (údaje k 31. 12. 2005) (viz. graf 26).

Graf 26: Věková struktura cizinců s ukrajinským občanstvím - 31.12.2005
(Pramen: ŘS CPP MV ČR)

Ženy představovaly 39 % všech občanů Ukrajiny, jejich rozložení do věkových skupin bylo obdobné jako u mužů, tj. s dominancí osob mezi 25 - 34 rokem věku.

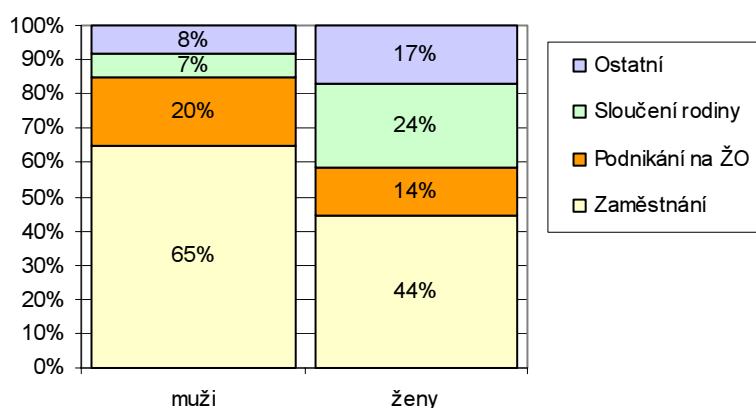
Účel pobytu

U cizinců se státním občanstvím Ukrajiny převládaly pobytu za účelem některé z ekonomických aktivit. Nejvíce zastoupeným účelem pobytu bylo zaměstnání, které bylo zjištěno u 57 % všech evidovaných občanů Ukrajiny (údaje k 31. 12. 2005). Druhým nejčastějším byl pobyt za účelem podnikání na živnostenské oprávnění, který mělo 18 % všech cizinců s ukrajinským občanstvím a posledním významným účelem pobytu bylo sloučení rodiny, které bylo zaznamenáno u 14 % všech občanů Ukrajiny.

U mužů převažovaly ekonomické účely pobytu. Pobyt za účelem některé z ekonomických aktivit mělo 85 % všech mužů tohoto státního občanství, konkrétně pobyt za účelem zaměstnání byl zjištěn u 65 % z nich, zbylých 20 % mělo pobyt za účelem podnikání na živnostenské oprávnění.

U žen byl nejčastějším pobyt za účelem zaměstnání, tento účel pobytu byl zaznamenán u 44 % žen s ukrajinským občanstvím. Druhým nejčastějším účelem pobytu bylo sloučení rodiny, které mělo 24 % žen ukrajinského občanství. Mezi další významné účely pobytu patřilo také podnikání na živnostenské oprávnění, které bylo zjištěno u 14 % žen tohoto státního občanství.

**Graf 27: Účely pobytu u cizinců se státním občanstvím
Ukrajiny - 31.12.2005
(Pramen: ŘS CPP MV ČR)**

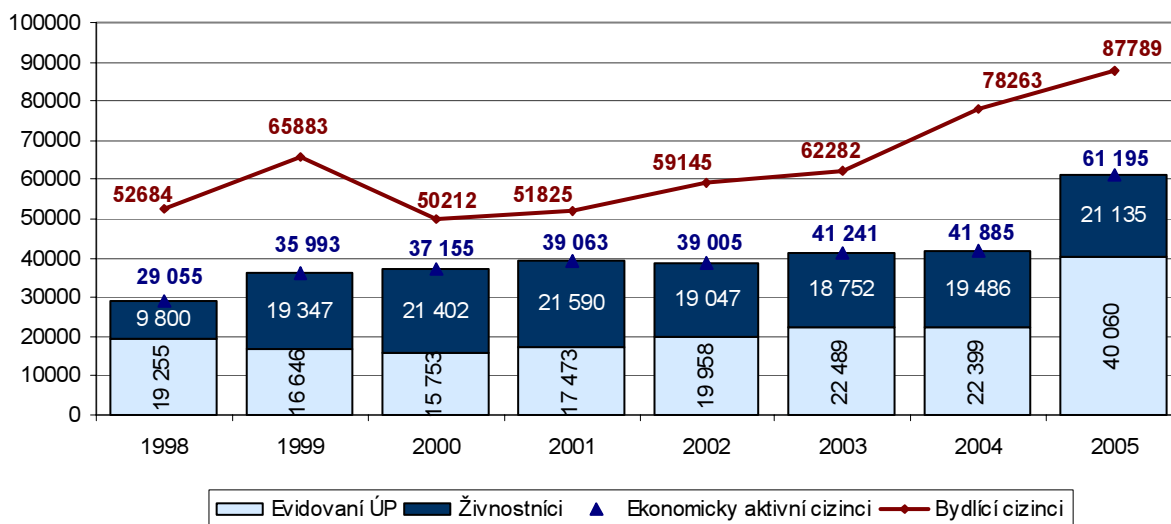
Počty ekonomicky aktivních cizinců

Počet ekonomicky aktivních cizinců se státním občanstvím Ukrajiny mezi rokem 1998 a 2005 postupně narůstal, a to z přibližně 29 000 na počátku období až na 61 000 v roce 2005 (k 31. 12.). Stejně tak narůstaly počty cizinců evidovaných úřady práce (tj. cizinců v postavení zaměstnanců), mezi něž byli od roku 2005 řazeni společníci firem, kteří se kromě účasti na řízení společnosti věnovali plnění tzv. běžných úkolů (viz. zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti). Nová legislativní úprava měla za následek prudký nárůst počtu cizinců evidovaných úřady práce mezi rokem 2004 a 2005, a to právě následkem zařazení některých společníků firem do této kategorie - počet cizinců s ukrajinským občanstvím mezi těmito roky vzrostl o více než 17 tisíc osob. V roce 2005 počet úřady práce evidovaných cizinců s ukrajinským občanstvím dosáhl přibližně 40 tisíc osob.

V roce 1998 bylo v ČR zjištěno necelých 10 000 občanů Ukrajiny s živnostenským oprávněním. Během jednoho roku došlo k prudkému nárůstu těchto osob na více než 19 000 podnikajících cizinců

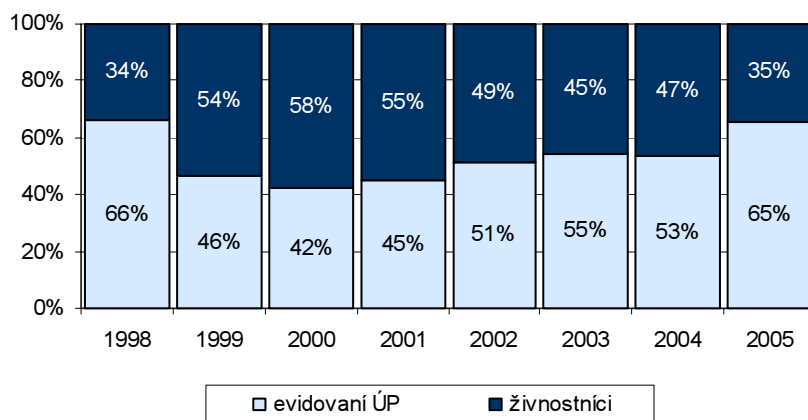
ukrajinského občanství, během následujících let, tj. mezi roky 1999 až 2005 se počty těchto osob již stabilně pohybovaly v rozmezí 19 - 21 000 osob.

Graf 28: Vývoj počtu ekonomicky aktivních a bydlících cizinců se státním občanstvím Ukrajiny v letech 1998 - 2005 (31. 12.) (Pramen: ŘS CPP ČR, MPO ČR, MPSV ČR)

Právě s ohledem na stabilitu počtu cizinců - živnostníků tohoto státního občanství (vyjma počátečního roku 1998), jakož i s ohledem na vzestup počtu cizinců evidovaných úřady práce tohoto státního občanství, klesal během let 2000 až 2005 podíl živnostníků mezi všemi ekonomicky aktivními občany Ukrajiny. K 31. 12. 2005 mělo živnostenské oprávnění 35 % všech ekonomicky aktivních cizinců s ukrajinským občanstvím, což bylo o 23 procentních bodů méně než v roce 2000. Počátek sledovaného období, a to zejména první rok (1998) pak obdobně jako rok 2005 charakterizoval výrazně nižší podíl živnostníků - podnikatelé v tomto roce tvořili 34 % pracujících cizinců ukrajinského občanství (viz. graf 29).

Graf 29: Poměr mezi typy ekonomické aktivity cizinců se státním občanstvím Ukrajiny - v letech 1998 - 2005 (k 31.12.) (Pramen: MPO ČR, MPSV ČR)

Rozložení podle OKEČ a KZAM

a) evidování úřady práce

Úřady práce evidování cizinci s ukrajinským občanstvím byli zaměstnáni převážně ve stavebnictví - v tomto odvětví byla zaměstnána polovina všech osob tohoto občanství, přibližně třetina všech žen a 60 % všech mužů evidovaných úřady práce s ukrajinským občanstvím. Druhou nejčetněji zastoupenou kategorií OKEČ byl zpracovatelský průmysl, v němž pracovala čtvrtina všech ÚP evidovaných osob ukrajinského občanství (třetina všech ÚP evidovaných žen a přibližně pětina všech evidovaných mužů s občanstvím Ukrajiny). Třetím nejčastějším odvětvím byly činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, resp. podnikatelské činnosti, které byly zastoupeny u pětiny všech žen a desetiny všech mužů evidovaných ÚP tohoto státního občanství. Z dalších lze jmenovat například zemědělství a myslivost, kde byly zaměstnány zejména ženy - či obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (viz. grafová příloha 1). (Údaje k 31. 12. 2005)

Na základě analýzy klasifikace zaměstnání bylo pak zjištěno, že více jak polovina občanů Ukrajiny evidovaných úřady práce byla zaměstnána jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, další třetina z nich jako řemeslníci, kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři (viz. graf 53). (Údaje k 31. 12. 2005)

b) živnostníci

Cizinci - živnostníci s ukrajinským občanstvím podnikali rovněž zejména v oblasti stavebnictví - v tomto odvětví podnikalo více jak 40 % všech živnostníků s občanstvím Ukrajiny. Z dalších odvětví byly zastoupeny zejména činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti (čtvrtina všech živnostníků ukrajinského občanství), zpracovatelský průmysl a obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (shodně desetina všech podnikajících cizinců s ukrajinským občanstvím) (viz. graf 54). (Údaje k 31. 12. 2005)

Jiné

- státní občanství Ukrajiny patřilo mezi nejčetnější původní občanství cizinců, kteří nabyli státní občanství ČR. Cizinci s ukrajinským občanstvím mohli nabyt státní občanství ČR na základě zák. č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství ČR. Mezi lety 1993 až 2005 státní občanství ČR nabylo 4 237 občanů Ukrajiny, což byl druhý nejvyšší počet hned po občanech Slovenska. V roce 2005 občané Ukrajiny představovali 10 % všech cizinců (tj. 239 osob), kteří občanství ČR v tomto roce nabyli, a obsadili tak druhou pozici opět po občanech Slovenska, kteří tvořili více než polovinu všech těchto osob.

- cizinci s ukrajinským občanstvím studovali na školách v ČR, společně s cizinci s občanstvím Vietnamu patřili mezi nejčetnější občanství ve školách mateřských a základních, vyšší podíly (stejně jako u cizinců se slovenským občanstvím) byly zaznamenány rovněž na školách středních či vyšších odborných. Na vysokých školách studovalo v akademickém roce 2005/2006 necelých 700 cizinců s ukrajinským občanstvím, což představovalo 3 % všech cizinců na vysokých školách v prezenčním studiu v tomto roce.

- občanství Ukrajiny patřilo mezi nejvýznamnější státní občanství žadatelů o azyl v ČR. Mezi roky 1993 až 2005 v ČR zažádalo o azyl 12 200 cizinců ukrajinského občanství, což představovalo 16 % všech žadatelů o azyl během sledovaného období, tedy nejvíce ze všech státních občanství. Občané Ukrajiny byli však až na deváté pozici v pořadí občanství cizinců, kteří o azyl v ČR žádali úspěšně - během let 1993-2005 azyl v ČR získalo 49 občanů Ukrajiny, což představovalo 3 % všech osob s uděleným azylem v tomto období. V roce 2005 představovali 25 % všech žadatelů o azyl - o azyl zažádalo necelých 990 osob tohoto státního občanství. Azyl byl udělen 9 z nich.

**CIZINCI SE STÁTNÍM OBČANSTVÍM UKRAJINY
(údaje k 31. 12. 2005):**

Počty cizinců:

cizinci bydlící: 87 789

- z toho ženy: 34 003
- z toho s trvalým pobytem: 15 334
- z toho s dlouhodobým pobytem: 60 284
- z toho s vízem nad 90 dnů: 12 171

cizinci ekonomicky aktivní: 61 195

- z toho ženy: 19 214
- z toho evidovaní úřady práce: 40 060
- z toho živnostníci: 21 135

Podíly cizinců:

cizinci bydlící:

- podíl cizinců s občanstvím Ukrajiny na celkovém počtu cizinců: 32 %
- podíl žen: 39 %
- podíl cizinců s trvalým pobytem: 17 %
- podíl cizinců s vízem nad 90 dnů: 14 %

cizinci ekonomicky aktivní:

- podíl ek.akt. občanů Ukrajiny na celkovém počtu ekonomicky aktivních cizinců: 28 %
- podíl žen: 31 %
- podíl cizinců evid. úřady práce: 65 %

Rozložení občanů Ukrajiny v krajích ČR:

Hl. m. Praha (35 %), Středočeský kraj (14 %), Jihomoravský kraj (11 %), Ústecký kraj (7 %)

Účel pobytu:

zaměstnání (57 %), podnikání na živnostenské oprávnění (18 %), sloučení rodiny (14 %)

Věková struktura:

- cizinci v kraji ve věku 0-14 let (dětská složka): 6 %
- cizinci v kraji ve věku 15-64 let (produktivní složka): 93 %
- cizinci v kraji ve věku 65 a více let (postproduktivní složka): 1 %

Zařazení do OKEČ, KZAM

cizinci evidovaní ÚP

OKEČ: stavebnictví (49 %), zpracovatelský průmysl (23 %), činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (podnikatelské činnosti) (12 %)

KZAM: pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (53 %), řemeslníci, kvalif. výrobci, opraváři (32 %)

cizinci - živnostníci

OKEČ: stavebnictví (41 %), činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (podnikatelské činnosti) (26 %), zpracovatelský průmysl (11 %), obchod, opravy mot. vozidel a výrobků pro osobní spotřebu (11 %)

Specifika státního občanství:

v porovnání s ostatními čtyřmi nejčetnějšími státními občanstvími:

- nejnižší podíl žen mezi bydlícími cizinci (39 %)
- nejnižší podíl osob s trvalým pobytem (18 %)
- nejvyšší podíl osob v produktivním věku (15-64 let) (93 %)
- nejvyšší podíl osob evidovaných úřady práce zaměstnaných ve stavebnictví (49 %)
- nejvyšší podíl osob evidovaných úřady práce zaměstnaných jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (53 %)
- druhé nejčetněji zastoupené původní občanství cizinců, kteří nabyli státní občanství ČR v období mezi lety 1993-2005 (4 237 osob)
- nejčetnější státní občanství žadatelů o azyl v letech 1993-2005 (12 200 osob)